

absolutní zlo, a z toho vyplývalo, že žádná minulá nebo budoucí dohoda s ním není a nebyla možná.

Příšerné je, uvažoval už po miliónté, když tlačil ramena s bolestí dozadu (s rukama na bocích kroužili tělem od pasu vzhůru, mělo to být dobré pro zádomové svaly) – příšerné je, že by to všechno mohlo být pravda. Jestliže Strana dokázala vnořit ruku do minulosti a prohlásit o té či oné události, že se nikdy nestala – není to mnohem hroživější než pouhé mučení anebo smrt?

Strana prohlásila, že Oceánie nikdy nebyla spojencem Eurasie. On, Winston Smith, věděl, že Oceánie byla spojencem Eurasie ještě před pouhými čtyřmi lety. Ale odkud tato znalost pramenila? Jen z jeho vlastního vědomí, které i tak musí být brzy zničeno. A jestliže všichni ostatní přijímají lež, kterou Strana předkládá –

jestliže všechny záznamy opakují stejnou povídačku – pak lež přešla do historie a stala se pravdou. "Kdo ovládá minulost," znělo heslo Strany, "ovládá budoucnost: kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost". A přece minulost, svou povahou změnitelná, nikdy změněna nebyla. Všechno, co je pravda teď, je pravda odjakživa a navždycky. Je to docela prosté. Je k tomu zapotřebí jedině nekonečný sled vítězství nad vlastní pamětí. Říkali tomu "ovládání skutečnosti"; v newspeaku se tomu říkalo doublethink.

"Pohov!" štekla instruktorka o něco mírněji.

Winston spustil ruce podle boků a znovu pomalu naplnil plíce vzduchem. Mysl mu sklouzla do zmotaného světa doublethinku. Vědět, a přitom nevědět, uvědomovat si plnou pravdu, a přitom pronášet pečlivě vykonstruované lži, udržet

současně dva názory, které se vzájemně vylučují, vědět, že jsou protikladné, a věřit v oba; používat logiku proti logice, odvrhovat morálnost, a přitom ji vyžadovat, věřit že demokracie je nemožná a že Strana je strážcem demokracie; zapomenout všechno, co je třeba zapomenout, potom to znova z paměti vylovit, když je toho zapotřebí, a zas to promptně zapomenout: a nadevšechno aplikovat týž proces na proces na proces sám. To byla nejzazší finesa: vědomě si přivodit nevědomost, a pak znovu zapomenout na akt hypnózy, který člověk právě provedl. Dokonce i jen porozumět slovu doublethink vyžadovalo podvojného myšlení použít.

Instruktorka zase zavelela pozor. "A teď zkusíme, kdo z nás se dovede dotknout prsů na nohách!" řekla s nadšením. "Pěkně až od boků, prosím, soudruzi. Ráz – dva! Ráz – dva! ...!"

Winstonovi se cvičení hnusilo, bolest mu vystřelovala od pat až do hýždí a často končila dalším záchvatem kašle. Z jeho úvah se vytratil polopříjemný pocit. Minulost, uvažoval, nebyla pouze změněná, byla vlastně zničená. Jak mohl člověk konstatovat třeba jen nejzřejmější fakta, když neexistoval žádný záznam mimo jeho paměť? Snažil se vzpomenout si, v kterém roce poprvé slyšel o Velkém bratru. Muselo to být někdy v šedesátých letech, ale zjistit to bylo nemožné. V dějinách Strany figuroval samozřejmě Velký bratr jako vůdce a strážce Revoluce od jejích nejranějších počátků. Jeho hrdinské činy byly postupně posouvány v čase směrem nazpět, až konečně dosáhly do bájného světa čtyřicátých a třicátých let, kdy ještě kapitalisté v podivných válcovitých kloboucích jezdili po londýnských ulicích ve velkých naleštěných autech nebo kočárech se zasklenými

okny. Nikdo nevěděl, kolik bylo na té legendě pravdy a co bylo vymyšlené. Winston si dokonce nemohl vzpomenout na datum, kdy Strana vznikla. Nezdálo se mu, že by byl slovo Angsoc slyšel před rokem 1960, bylo však možné, že ve své oldspeakové podobě – to jest "anglický socialismus" – bylo běžné už dřív. Všechno se rozplývalo v mlze. Někdy však člověk mohl na jasnou lež ukázat prstem. Nebylo například pravda, jak se hlásalo v knihách o dějinách Strany, že Strana vynalezla letadla. Na letadla se pamatoval od svého nejútlejšího dětství. Ale dokázat člověk nemohl nic. Nikdy neexistoval žádný důkaz. Jenom jednou za celý svůj život držel v rukách neomylný dokument, který dokazoval zfalšování historického faktu. A při té příležitosti...

"Smith!" vykřikl hlas té saně z obrazovky. "6079

Smith W.! Ano, vy! Skloňte se níž, prosím! Umíte to přece. Ale nesnažíte se. Níž, prosím. To už je lepší, soudruhu. A nyní, celá četa pohov a sledujte mne."

Winstonovi vyrazil horký pot po celém těle. Jeho tvář zůstala však úplně bezvýrazná. Jen nedat nikdy najevo strach! Jen neprojevit odpor! Jediné mžiknutí oka může člověka prozradit. Stál a díval se, jak instruktorka zvedla paže nad hlavu a pak se sice ne s půvabem, ale pozoruhodně ladně a pružně předklonila a vsunula první články prstů pod prsty na nohou.

"Tak, soudruzi! Takhle to chci vidět. Podívejte se na mě, ještě jednou. Je mi devětatřicet a mám čtyři děti. A teď se podívejte!" Opět se předklonila. "Vidíte, moje kolena nejsou pokrčená. Dokážete to všichni, jen chtít," dodala,